

1.2. Komparativní cenová úroveň

- **Všech 10 nových zemí unie na průměrné úrovni dvou třetin cenové hladiny EU 27, nejdražší Dánsko, nejlevnější Bulharsko**

Komparativní cenová úroveň jako poměr mezi paritou kupní síly a tržním směnným kurzem počítaná z konečné spotřeby domácností (zahrnující nepřímé daně) a zveřejňovaná Eurostatem v zásadě ukazuje, zda je určitá země proti průměru EU „dražší“ či „levnější“.

Z údajů zemí sledovaných Eurostatem, jejichž spektrum je však širší než samotná EU, vykazoval v roce 2006 nejvyšší komparativní hladinu cen sever Evropy, tj. Island a Norsko se 141,8 %, resp. 140,5 % průměru EU 27, následovaný Dánskem (139,4 %) a Finskem (122,5 % unijního průměru). Na opačném konci proti těmto nejdražším zemím Evropy stály v uvedeném roce Makedonie a Bulharsko (43,9 %, resp. 44,1 % průměru EU 27), dále dvě pobaltské republiky (Litva 56,4 %, Lotyšsko 58,8 %) a Rumunsko (58,5 %). Nízkou komparativní hladinu cen konečné spotřeby domácností oproti průměru EU 27 však v roce 2006 zaznamenalo také Slovensko (58,2 %), Maďarsko (60 %) a Česká republika (60,7 %).

- **V letech po vstupu se srovnatelná cenová hladina zvyšovala pomaleji než v období 1995-2003**

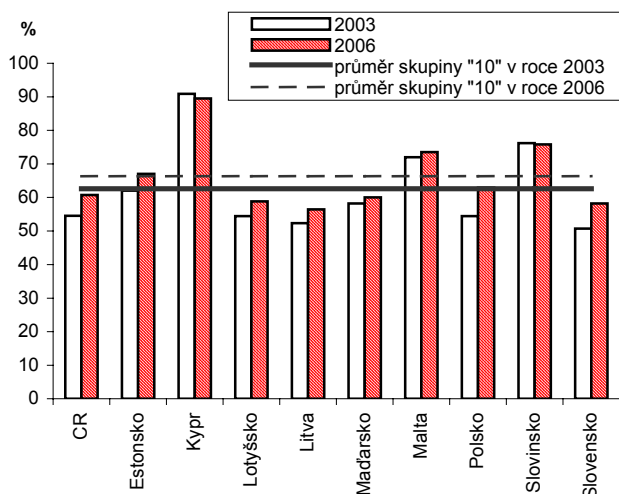
Ze srovnání komparativních cenových úrovní roku 2003 a 2006 plyne, že za celou skupinu „10“ stoupla srovnatelná cenová hladina ze 62,6 % průměru EU na 66,3 %. V té souvislosti je však patrné, že cenová konvergence byla za celé uskupení deseti zemí rychlejší v období 1995 až 2003 – za tu dobu stoupla komparativní cenová úroveň v průměru o téměř 11,9 p. b. Zvyšovala se tedy průměrným ročním tempem o 1,5 p. b., zatímco za roky 2003 až 2006 pouze o 3,7 p. b., což značí průměrnou roční změnu o +1,2 p. b.

- **Od vstupu v roce 2004 konvergovalo cenově nejrychleji Polsko, Slovensko a Česká republika**

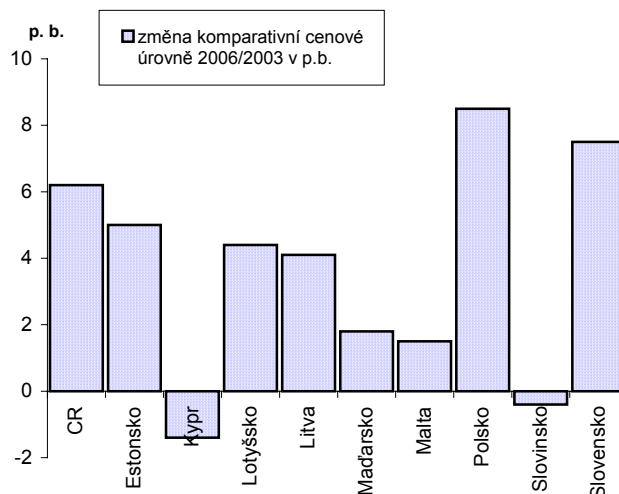
Ve srovnání s rokem 2003 se komparativní cenová hladina v roce 2006 nejvíce zvýšila v Polsku (+8,5 p. b. proti průměru EU 27), na Slovensku (+7,5 p. b.) a také v České republice (+6,2 p. b.). V posledním případě docházelo k posunu za menšího vlivu růstu spotřebitelských cen, spíše však apreciací směnného kurzu české koruny.

K poklesu srovnatelné cenové úrovně došlo naopak v případě Kypru a Slovinska. Tyto dvě země tedy za uvedené období cenově divergovaly, ovšem z velmi vysoké úrovně počátečního roku srovnání – v roce 2003 byla srovnatelná cenová úroveň spotřebitelských cen na Kypru na úrovni 90,9 % průměru EU 27, resp. 86,4 % průměru EU 15. Slovinské ceny pak dosahovaly v uvedeném roce 76,2 % úrovně EU 27, resp. 72,4 % EU 15.

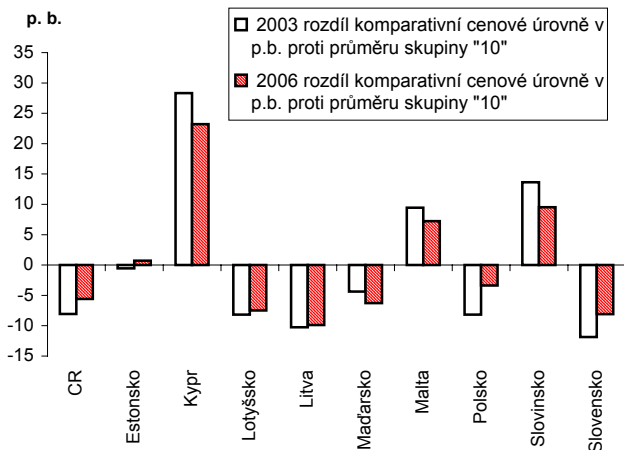
Graf č. 7 Komparativní cenová úroveň
(v PPS, v %, EU 27=100)

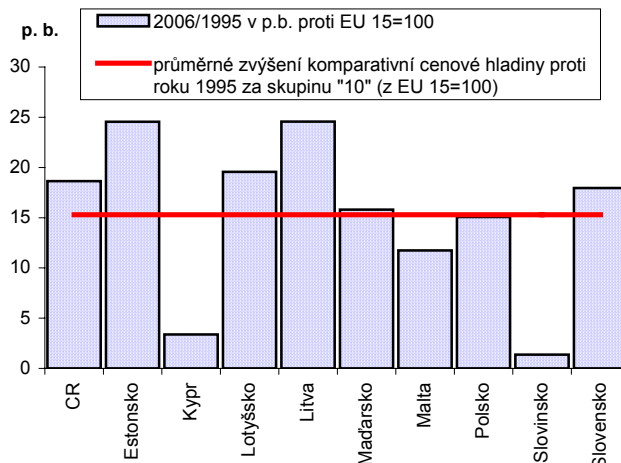
Graf č. 8 Změny v úrovni komparativních cenových hladin (2006/2003, v p. b., z EU 27=100)

Graf č. 9 Posuny v komparativní cenové úrovni zemí proti průměru skupiny „10“ (v p. b., 2003 a 2006, z EU 27=100)

Graf č. 10 Přibližování cenových hladin (2006 proti 1995, v p. b., základ EU 15=100)

Pramen: vlastní propočty z údajů Eurostatu

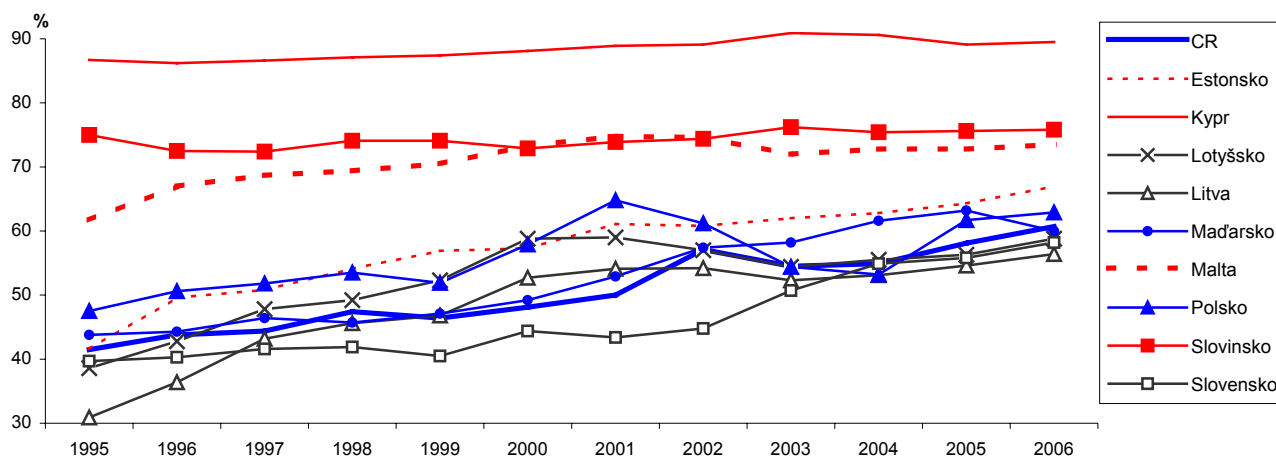
- **Cenové hladiny zemí „10“ se přibližují nejen směrem k cenovým hladinám „dražších“ zemí, ale i k sobě navzájem**

Jako jeden aspekt konvergenčního posunu můžeme uvažovat i změnu, kterou země za uvedené období zaznamenaly uvnitř skupiny, tj. posuny od průměru komparativní cenové hladiny všech deseti zemí během let 2003-2006.

Z tohoto srovnání vyplývá, že rovněž uvnitř skupiny „10“ dochází k významnému přibližování cenových hladin. V roce 2006 došlo proti roku 2003 téměř u všech zemí ke zmenšení odchylek v komparativní cenové hladině od průměru za skupinu. Výjimkou bylo Maďarsko a částečně také Estonsko, které se z nepatrně podprůměrné hodnoty v roce 2003 překlátilo do hodnoty velmi mírně nadprůměrné. Konstatování platí podle grafu č. 9 nejen pro země, které byly v roce 2003 podstatně levnější ve srovnání s průměrnou komparativní cenovou hladinou skupiny „10“, ale také pro země, které tento průměr výrazně převyšovaly, jako Kypr, Malta či Slovinsko.

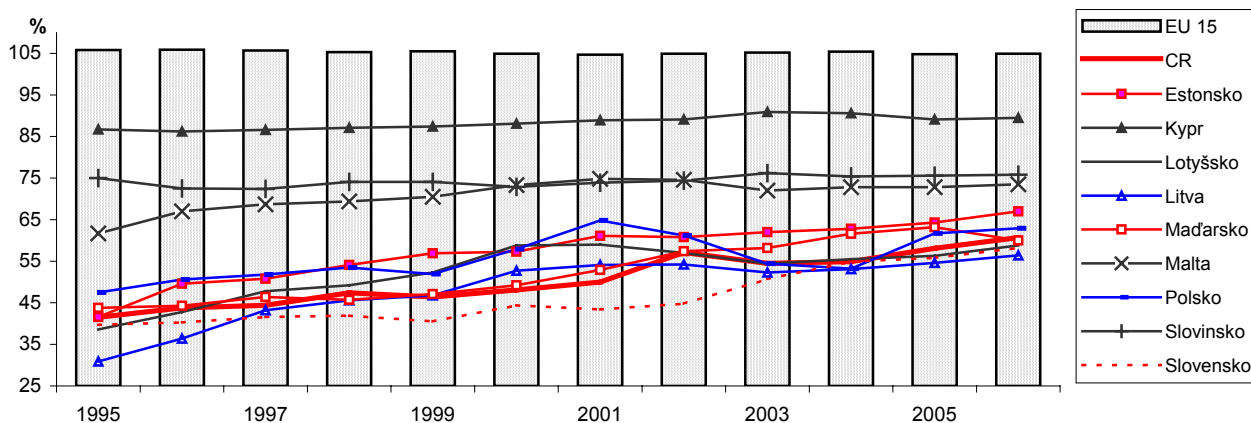
I zde je tedy příznačný - podobně jako u reálné konvergence měřené podle HDP na obyvatele v paritě kupní síly - trend k vyšší homogenitě skupiny „10“. Úrovně komparativní hladiny cen se sblíží i mezi jejími členy, nejen směrem k celé EU.

Graf č. 11 Komparativní cenové hladiny zemí skupiny „10“ (v %, EU 27=100)

Pramen: Eurostat

Graf č. 12 Porovnání cenové hladiny skupiny "10" s EU 27 (v %, EU 27=100)

Pramen: vlastní propočty z údajů Eurostatu

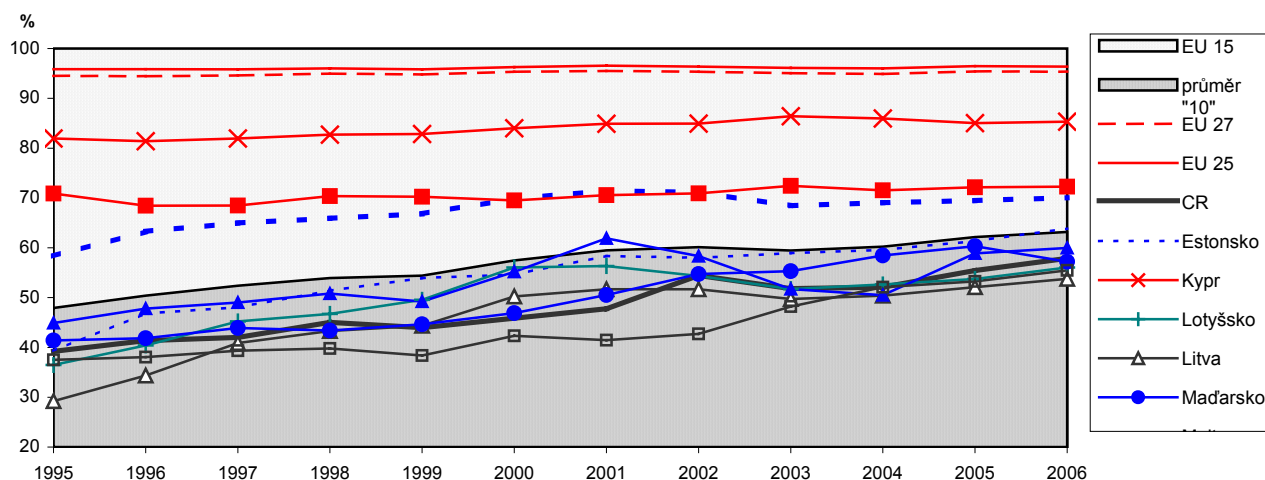
- **Proti hladině cen počítané za EU 15 byla v roce 2006 cenová hladina zemí skupiny „10“ na úrovni 63,2 %**

Země EU 15 jsou v Evropě zeměmi „drahými“. Jejich komparativní cenová úroveň však klesá, což je dobře vidět na příkladu Německa – jestliže v roce 1995 zde převyšovala cenová hladina, a to vč. východních spolkových zemí, průměr EU 15 o 12 %, v roce 2003 již pouze o 0,9 %. V roce 2006 bylo Německo dokonce „levnější“ než EU 15 (o 1,5 %). Ve srovnání s přepočteným podílem široké EU 27 sice cenová hladina v Německu takto definovaný evropský průměr stále převyšuje, ovšem jen velmi málo, když obdobné indexy pro uvedené roky činí 118,5, 106,1 a 103,3 % průměru EU 27.

ČR patřila v roce 1995 k vůbec nejlevnějším zemím v Evropě (39,2 % srovnatelné cenové úrovně EU 15, 41,5 % v přepočtu na EU 27). Podobně tomu bylo na Slovensku (37,5 %, resp. 39,7 %) a pobaltských republikách (Lotyšsko 36,5 %, resp. 38,6 %, Litva 29,2 % resp. 30,9 % a Estonsku 39,3 %, resp. 41,6 %).

Právě v těchto zemích se cenové hladiny přibližovaly k evropskému průměru - definovaného pro EU 15 - spolu s Maďarskem nejrychleji (graf č. 12). Jestliže v průměru se přiblížila srovnatelná cenová hladina za skupinu „10“ během let 1995 až 2006 k průměru starých zemí EU o 15,3 p. b., pak pod tímto konvergenčním průměrem bylo kromě „dražších“ států (Kypr, Slovinsko, Malta) již pouze Polsko. Nejrychleji rostly komparativní cenové hladiny v Estonsku a Litvě, shodně o 24,5 p. b. V ČR se za uvedené období zvýšila komparativní cenová úroveň o 18,6 p. b., za samotné období 2003-2006 o již zmíněných 6,2 p. b.

Graf č. 13 Vývoj komparativních cenových hladin zemí skupiny zemí skupiny „10“ a jejich průměr (v %, EU 15=100)

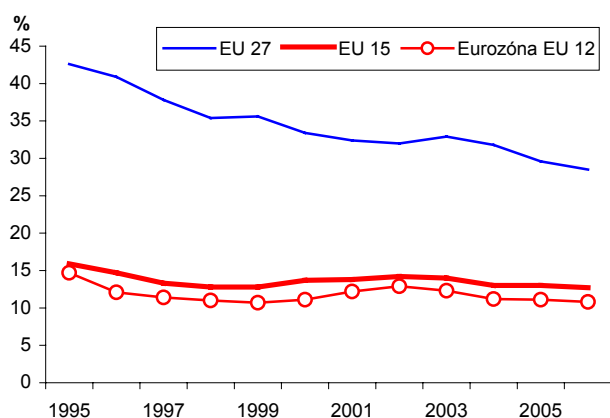
Pramen: vlastní propočty z údajů Eurostatu

1.2.1. Cenová konvergence měřená variačním koeficientem

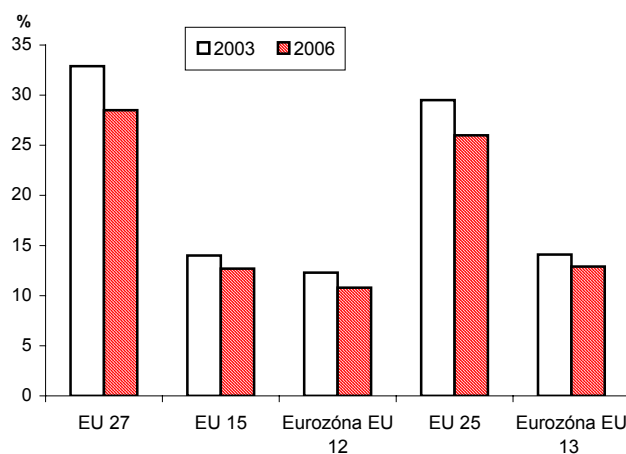
- **Cenové hladiny se přibližují nejen za EU jako celek, ale rovněž ve skupině starých zemí EU** Z vývoje variačního koeficientu vycházejícího z indexů komparativních cenových úrovní u konečné spotřeby domácností (zahrnující i nepřímé daně) za různá uskupení je vidět postupný konvergenční trend. Variabilita cenových hladin se postupně zmenšuje, nejrychleji v uskupení EU 27. Jestliže v roce 2003 činil za země EU 27 variační koeficient 32,9 %, v roce 2006 již jen 28,5 %. V roce 1995 byla přítom rozmanitost cenových hladin vyjádřená variačním koeficientem na úrovni 42,6 %.

Sbližují se však i cenové hladiny starých zemí EU. Jedním z důvodů může být vysoká konkurence spojená s velmi silnými toky zboží a také rostoucí náklady - především mzdové - promítané do jeho cen v dovozech ze zemí s tradičně nižšími cenami (náklady) na zboží. Dalším důvodem může být zmenšování technologického gapu v produkci zboží masové spotřeby. Svoji roli hraje zřejmě i zvětšující se síla dovozů z Asie, které jsou ve světle těchto příčin typickou ukázkou. Právě ty pak ovlivňují hladinu spotřebitelských cen nejen v EU 15, ale v podstatě ve všech zemích unie.

Graf č. 14 Cenová konvergence mezi členskými zeměmi EU (variační koeficient v %)

Graf č. 15 Indikátor cenové konvergence (var. koef. komparativní cenové hladiny, v %)

Pramen: Eurostat